

UNIVERZITA J. SELYEHO – SELY JÁNOS EGYETEM
PEDAGOGICKÁ FAKULTA – TANÁRKÉPZŐ KAR

TOPONYMÁ V JAHODNEJ
POZSONYEPERJES HELYNEVEI
Bakalárska práca – Závárdolgozat

Ádám Dudás

2025

UNIVERZITA J. SELYEHO – SELYE JÁNOS EGYETEM

PEDAGOGICKÁ FAKULTA – TANÁRKÉPZŐ KAR

TOPONYMÁ V JAHODNEJ

POZSONYEPERJES HELYNEVEI

Bakalárska práca - Szakdolgozat

Študijný program:	Učiteľstvo maďarského jazyka a literatúry a anglického jazyka a literatúry
Tanulmányi program:	Magyar nyelv és irodalom – angol nyelv és irodalom
Študijný odbor:	38. - učiteľstvo a pedagogické vedy
Tanulmányi szak:	38. – Tanárképzés és pedagógiai tudományok
Školiteľ:	PaedDr. Tamás Török, PhD.
Témavezető:	PaedDr. Tamás Török, PhD.
Školiace pracovisko:	Katedra maďarského jazyka a literatúry
Tanszék megnevezése:	Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Ádám Dudás

Komárno 2025

Univerzita J. Selyeho
Pedagogická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Ádám Dudás
Študijný program: Učiteľstvo maďarského jazyka a literatúry a anglického jazyka a literatúry (Učiteľské štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: 38. - učiteľstvo a pedagogické vedy
Typ záverečnej práce: Bakalárska práca
Jazyk záverečnej práce: maďarský

Téma: Pozsonyeperjes helynevei
Anotácia: A hallgató a kiválasztott település élő földrajzi névanyagát gyűjti fel, vizsgálja, rendszerezi. A gyűjtés kiterjedhet nemcsak a külterület, de a belterület helyneveire is. A megfelelő adatközlők kiválasztása és lekérdezése után az összegyűjtött névanyagot adattárba rendezi, s térképen is lokalizálja az egyes helyneveket.

Vedúci: PaedDr. Tamás Török, PhD.
Katedra: KMJ - Katedra maďarského jazyka a literatúry
ZOŠP: doc. Mgr. Anikó Polgár, PhD.

Dátum schválenia: 06.09.2024

doc. Mgr. Anikó Polgár, PhD.
osoba zodpovedná za realizáciu študijného programu

Köszönetnyilvánítás:

Szeretném kifejezni köszönetemet témavezetőmnek, PaedDr. Török Tamásnak, PhD. a dolgozatom elkészítéséhez nyújtott segítségéért és türelméért, valamint meg szeretném köszönni adatközlőim hozzájárulását a munkám megvalósításához. Végül külön köszönöm Bondor Jusztinának, egy régi barátomnak a támogatását, tanácsait.

Absztrakt

DUDÁS, Ádám: *Pozsonyeperjes helynevei*. [Szakdolgozat]. Selye János Egyetem Komárom. Tanárképző Kar: Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék. Témavezető: PaedDr. Tamás Török PhD. – Komárom: Selye János Egyetem, 2025.

A szakdolgozat Pozsonyeperjes község helyneveinek kutatásával foglalkozik. Bemutatja a faluban megtalálható utcák, helységek, épületek, erdők, mezők és egyéb területek megnevezéseit és ezen helynevek változását az idő előrehaladtával, valamint a különböző helynevek élőnyelvi változatait kutatja. Az elméleti rész a tulajdonnevek fogalmával és különböző kutatások bemutatásával foglalkozik. A gyakorlati részben a szakdolgozathoz készített kutatás eredményei kerülnek feldolgozásra. A helynevek kutatásához használt eszközök a következők: katonai feltérképezések, katasztertérképek, kérdőívek a község lakói irányába.

Kulcsszavak: Helynevek. Élőnyelvi gyűjtés. Adattár.

Abstrakt

DUDÁS, Ádám: *Toponymá v Jahodnej (Pozsonyeperjes helynevei)*. [Bakalárska práca]. Univerzita J. Selyeho Komárno. Pedagogická fakulta: Katedra maďarského jazyka a literatúry. Školiteľ: PaedDr. Tamás Török PhD. – Komárno: Univerzita J. Selyeho, 2025.

Diplomová práca sa zaoberá výskumom toponým obce Jahodná. Prezentuje názvy ulíc, miest, budov, lesov, polí a iných oblastí vyskytujúcich sa v obci a zmeny týchto názvov miest v priebehu času, ako aj skúma ľudové verzie rôznych miestnych názvov. Teoretická časť sa zaoberá pojmom vlastných mien a predstavuje rôzne výskumné štúdie. V praktickej časti sú spracované výsledky výskumu pripraveného pre diplomovú prácu. Pomôckami na zisťovanie názvov miest sú vojenské prieskumy, katastrálne mapy a dotazníky obyvateľom obce.

Kľúčové slová: Toponymá. Výskum živého jazyka. Databáza.

Abstract

DUDÁS, Ádám: *Toponyms of Jahodná (Pozsonyeperjes helynevei)*. [Bachelor Thesis]. J. Selye University Komárno. Faculty of Education: Department of Hungarian Language and Literature. Thesis leader: PaedDr. Tamás Török PhD. – Komárno: J. Selye University, 2025.

The thesis deals with the research of the toponyms of Jahodná. It presents the names of the streets, localities, buildings, forests, fields and other areas found in the village and the changes of these place names over time, and it researches the vernacular versions of various place names. The theoretical part deals with the concept of proper names and the presentation of various researches. The practical part processes the results of the research prepared for the thesis. The tools used for the research of toponyms are the following: military mapping, cadastral maps, questionnaires to the inhabitants of the village.

Keywords: Toponyms. Research on living language. Database.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	9
1 TULAJDONNEVEK.....	10
1.1 HELYNEVEK	10
1.1.1 Belterületi helynevek	14
1.1.2 Külterületi helynevek.....	14
1.2 A HELYNEVEK NYELVI JELLEMZŐI	15
2 MAGYAR NÉVTANI KUTATÁSOK SZLOVÁKIÁBAN	17
3 MAGYAR NEMZETI HELYNÉVTÁR PROGRAM	18
3.1 AZ ÉLŐNYELVI GYŰJTÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS MÓDSZERTANA.....	18
4 POZSONYEPERJES	22
5 POZSONYEPERJES BEL – ÉS KÜLTERÜLETEINEK HELYNEVEI	24
5.1 BELTERÜLETI HELYNEVEK.....	24
5.2 KÜLTERÜLETI HELYNEVEK	32
BEFEJEZÉS.....	35
RESUMÉ	36
IRODALOMJEGYZÉK	37

BEVEZETÉS

Szakedolgozatomban szülőfalum, Pozsonyeperjes helyneveinek kutatásával foglalkozom. Különösen érdekes számomra ez a téma, mivel fontosnak tartom, hogy a mai világban megőrizzük a szülőföldünkhöz és a minket minden nap körbevevő környezethez való kötődésünket. Bízom benne, hogy adatközlőim segítségével és ezzel a kutatással megőrizhetem a faluban található régi, valamint újabb helyneveket, mielőtt elfeledik őket az újabb generációk.

Szakedolgozatomban Pozsonyeperjes belterületi és külterületi helyneveit kutatom. Ezeket összegyűjtöm adatközlők segítségével, feljegyzem ezen helynevek tulajdonságait, majd rendszerbe állítom. Végül térképek segítségével mutatom be pontos elhelyezkedésüket.

Dolgozatom három fő részből áll. Az első részben a tulajdonneveket, valamint helyneveket elméleti megközelítésből mutatom be. Írok a kialakulásukról és rendszerezésükről. Ezt a részt folytatom Szlovákiában készített magyar névtani kutatások bemutatásával. Kiemelem fontosságukat. Ezt követi az élőnyelvi gyűjtés és adatfeldolgozás módszertanának bemutatása. Itt arról írok, hogyan végezzük el pontosan, hitelesen és a leghatékonyabban a névtani gyűjtést. Bemutatom, milyen módszerek segítségével bonyolítom le az interjúkat adatközlőimmal, valamint említést teszek a Magyar Nemzeti Helynévtár Program fontosságáról és céljáról. Dolgozatom második részében Pozsonyeperjes községet mutatom be. Kitérek a falu elhelyezkedésére, lakosaira. Megemlítem megnevezésének változását a történelem során, valamint, hogy elsősorban miről kapta a nevét. Bemutatom, milyen politikai hatások befolyásolták a falu fejlődését, majd próbálom megmutatni, mivel foglalkoztak a község lakói, valamint a mindennapi körülményeket az évek során. A szakedolgozatom harmadik részében az összegyűjtött belterületi és külterületi helyneveit rendszerezem. Bemutatom a különböző helynevek tulajdonságait, valamint elnevezésük eredetét. Ez utóbbi sajnos nem mindig sikerül. Ezután térképen tüntetem fel az összegyűjtött helynevek elhelyezkedését.

Úgy gondolom, szakedolgozatom lehetőséget nyújt, hogy az olvasó megismerje Pozsonyeperjest, mint egy egész községet, valamint Pozsonyeperjes részleteit egyaránt. Véleményem szerint, azt a célt, hogy megismerjem a község történetét és helyneveit feltárjam, valamint rendszerezem, szakedolgozatomban sikeresen teljesítettem.

1 TULAJDONNEVEK

HAJDÚ (1994) szerint tulajdonneveket azóta használ az ember, amióta megjelent a beszéd. A dolgokhoz és történésekhez hangsorokat rendelt, azonban, amikor ezeken belül megkülönböztetett egy-egy konkrét egyedi dolgot, elkezdtek kialakulni a tulajdonnevek. Ez akkor történt, amikor egyedi hangsorokat rendelt az életében gyakran előforduló, vagy állandó dolgokhoz. Elsősorban embertársainak adott nevet, majd a természet által alkotott alakulatokat nevezte meg. Így alakultak ki a helynevek is, körülbelül 60 ezer évvel ezelőtt.

1.1 HELYNEVEK

Helyneveknek nevezünk minden a Földön és Földön kívül lévő földrajzi objektumot, mint például a vizek, hegyek, helységek, csillagok és bolygók. Több különböző tudományág is foglalkozik a helynévkutatással, nemcsak a nyelvészet. A településtörténettel, néprajzzal vagy régészettel foglalkozó kutatók is rendszeresen alkalmazzák. A helynevek régi emlékeket is őriznek magukban. Ezek közül kimondottan időtállóak a nagy területre kiterjedő, ismert helynevek, amik még birtoklás- vagy lakosságcsere esetén is megőrzik alakjukat. Egyes helynevekről ez már kevésbé mondható el, rövidebb életűek. (BAUKO, 2015)

„Az egyes helynévfajták elkülönítése végső soron a tulajdonnévvel megjelölt helyeknek az eltérő sajátosságai szerint történő osztályozását jelenti. A denotátumtípusok kategorizálását mégsem tekinthetjük az e kérdésekben elsősorban érdekelt tudományterületek (pl. a földrajztudomány) feladatának. A helynevek szempontjából nem az a lényeges kérdés, hogy a helyfajtákat milyen logikai rend szerint írhatjuk le, hanem sokkal inkább az, hogy ez a rendszer hogyan tükröződik a nyelvben, a tulajdonnevekben. A tulajdonnevet viselő helyfajták osztályozásában tehát az ezeket kifejező nyelvi jelek szolgálhatnak alapul.” (HOFFMANN 2007: 91)

Hoffmann a következő fő kategóriákban rendszerezi a helyneveket az egyszerű és átlátható használhatóság érdekében: víznevek, vízparti helyek nevei, domborzati nevek, tájnevek, határnevek, lakott területek nevei, építménynevek. Ezeket a kategóriákat Hoffman rendszerezése alapján további alkategóriákra oszthatjuk. (HOFFMANN, 2007)

Víznevek

Vízneveknek nevezünk mindent, ami folyóvíz, állóvíz, forrás és mindent, ami ezeknek a részeit képezi, valamint a kutakat. Egészen az ókorig vissza lehet vezetni egyes víznevek eredetét. Ilyen például a *Garam*, a *Kiszuca* és a *Morva*. A *Garam* elnevezése indoeurópai eredetű, neve a földet tūr, vāj szavakra vezethető vissza. A *Kiszuca* egy preszláv megnevezésből ered. A *Morva* szintén indoeurópai névadásból ered, ami mocsárra, mocsaras részre, vízfolyásra utal. A középkorból adatolt megnevezések például a *Nyitra*, az *Árva*, a *Vág* vagy a *Beszterce*. (BAUKO, 2015)

Ismerünk magyar eredetű vízneveket is. Ide tartozik a *Bodrog*, ami arra utal, hogy a víz felszíne nem sima volt, hanem hullámos. Ez a névadás a *bodor* melléknévből származik. Ilyen még a *Kürtös*, aminek neve a *kürt* szóból ered valamilyen hasonlósági indíték szerint. A *Sajó* elnevezés az ómagyarban keletkezett, arra utal, hogy a névadás idején a víz szokatlanul sós ízű volt. (BAUKO, 2015)

Vízparti helyek nevei

Ide soroljuk a vízpartokat, partszakaszokat, árterületeket, gátakat, töltéseket, félszigeteket, víztörőket, földnyelveket, szigeteket, szirteket, zátonyokat, homokpadokat, mocsarakat, lápok és nádasokat. A szigetek, félszigetek az őket felfedező hajósokról vagy az őket támogató uralkodóról kaphatják a nevüket. Ilyen a *Bermuda-szigetek*, ami a szigetcsoportot felfedező Juan Bermúdez spanyol hajósról kapták nevüket, aki 1503-ban fedezte fel őket vagy a *Bismarck-szigetek*, amely Otto von Bismarck német kancellárról lettek elnevezve. A szigetek és félszigetek az őslakóikról is kaphatják nevüket, mint ahogy a *Csukcs-félsziget* a csukcsokról lett elnevezve. A szigetek és félszigetek kaphatják még nevüket köznevek után, eseményekről, helységnévből vagy akár hegységekről. (BAUKO, 2015)

Domborzati nevek

Lehetnek hegységek, dombságok, hátságok, hátak, hegyek, dombok, sziklák, oldalak, lejtők, völgyek, medencék, mélyföldek, szorosok, hágók, nyergek, szakadékok, szurdokok, szorosok, síkságok, síkok, fennsíkok, platók, táblák nevei. A hegynevek, hegycsúcsok nevei gyakran kapják megnevezésüket egy hozzájuk közel található helység nevéről. Ez a Magas-Tátrában eléggé gyakori előfordulású. (*Gerlachfalvi-csúcs, Késmárkicsúcs, Lomnici-csúcs* stb.) Továbbá kaphatják megnevezésüket egy személyről, a növényzetről, köznevek után, színekről vagy állatokról. A hegynevek elnevezését gyakran hivatalosan meg is változtathatják, konkrét hegynevek, hegycsúcsok nevei akár több ilyen változáson is átestek a történelem során. (BAUKO, 2015)

Tájnevek

A tájnevek olyan területi egységeket határoznak meg, amelyek természeti-földrajzi, néprajzikulturális, történelmi-társadalmi behatások miatt különülnek el egymástól. Ilyen például az *Alföld* és a *Felföld*. „A magyar népi tájszemlélet szerint a feudalizmus kori igazgatási centrumoktól (Székesfehérvár, Esztergom, Buda) délre fekvő országrész neve *Alföld*, az északi rész *Felföld*” (BAUKO, 2015:60). A köznevek, amik a leggyakrabban képezik a tájnevek köznévi részeit a következők: *-hát, -köz, -mente, -völgye, -melléke, -alja, -környék*. Léteznek földrajzi sajátosságra utaló tájnevek, amik a domborzatokra, vízrajzra, talajfajta vagy ásványi kincsre vonatkoznak. A tájnevek elnevezései utalhatnak népekre, vallásra vagy közigazgatási egységekre is. (BAUKO, 2015)

Határnevek

Ide soroljuk a szántóföldeket, kerteket, gyümölcsösöket, szőlők neveit, réteket, kaszálókat, legelőket, erdőket, ligeteket és bokros helyek neveit.

Vannak olyan határnevek, melyek történeti vonatkozásúak és térképeken is jelölve vannak, valamint léteznek olyan határnevek is, amelyeket csak az élőnyelvben használnak. Egyes határnevek keletkeztek egykori települések neveiből. (BAUKO, 2015)

Lakott területek nevei

Ebbe a kategóriába tartoznak az országnevek, járások, megyék nevei, helységek, településrészek, utcák, tanyák nevei. A helységnevek változatos indítékok útján keletkezhetnek. Ilyenek a honfoglaló törzsek nevéből származó nevek (*Megyer, Kürt, Feketenyék* stb.). Keletkezhetnek személynevekből (*Békés, Csanád, Kassa* stb.). Vannak helységnevek, amelyek foglalkozások neveiből erednek (*Ács, Fegyvernek, Szántó* stb.). Gyakran előfordulnak olyan helységnevek, melyek más betelepült népek nevéből kapták megnevezését (*Csehi, Oroszi, Tóti*), de találhatunk olyan helységneveket is, amelyek az adott településen tartott vásárok időpontjáról lettek elnevezve (*Dunaszerdahely, Szombathely*). Léteznek olyan helységek is, melyek megnevezése köznévi eredetű. Ezek általában a térség természeti viszonyaira, állatvilágára vagy jellegzetes növényzetére utalnak. (BAUKO, 2015)

Építménynevek

Ide soroljuk a lakóházak, középületek, templomok, kolostorok, várak, kocsmák, csárdák, állomások, hidak, utak, bányák, mezsgyék megnevezéseit.

Az építmények kaphatják alakjukról a nevüket (*Csillagerőd*), találkozhatunk olyan megnevezésekkel is, melyek vízneveket tartalmaznak (*Duna-hídfő, Vág-hídfő*), de léteznek olyan megnevezések is, melyek helységnevet vagy vízparti nevet tartalmaznak. Ezek általában egy bizonyos irányra utalnak (*Apáli-kapu, Gútai-kapu*). (BAUKO, 2015)

1.1.1 Belterületi helynevek

Települések belterületein kétfajta névvel lehet találkozni. Az egyik főként akkor fordul elő, amikor egy település kettő vagy több helység összeépüléséből keletkezett. Ilyenkor általában a két helység nevét is összekapcsolták, de egyben az eredeti nevek is megmaradtak és város- vagy falurészt jelölnek. Ilyen például Budapest, ami Buda és Pest összekapcsolásával alakult, viszont a két megnevezést még mindig használják a két városrész megkülönböztetésére. Ezek a megnevezések nagyobb területet foglalnak magukba. A városokat sokszor kerületekre is felosztják, de ilyen előfordul falvaknál is. (HAJDÚ, 1994)

Pozsonyeperjesen is találkozunk ezzel a jelenséggel (*Jártvány, Malmok*).

A belterületi helynevek másik fajtája kisebb területet jelöl, ezek a közterületi nevek. Ide tartoznak az utcák nevei, a terek, sorok stb. megnevezései. A település minden lakója használja, ezek segítségével tájékozódnak, ezért gyakran nagyon gyakorlatias a megnevezésük. Az utcanevek esetében gyakran előfordul az is, hogy egy jelentős helyi személyről kapja a nevét (*Zsilinszky István utca*). (HAJDÚ, 1994)

1.1.2 Külterületi helynevek

Gyakran nevezik dűlőneveknek is. Ezek a helynevek a települések lakott területein kívülre esnek. Ide sorolhatjuk a domborzati neveket, vízneveket, szántókat, réteket, legelőket és nádasokat. Ezek a nevek kialakulhatnak domborzati elnevezésekből, természeti körülményekről, utalhatnak emberi tevékenységekre, termelésre, birtoklásra, vagy egy jelentős eseményre. (HAJDÚ, 1994)

1.2 A HELYNEVEK NYELVI JELLEMZŐI

A helynevek jelentése

A helynevek jelentésével kapcsolatban találkozhatunk kettő, teljesen ellentétes szemlélettel. Az egyik nézet szerint a helynevek csupán arra szolgálnak, hogy különböző területeket vagy objektumokat elkülönítsenek, megkülönböztessenek egymástól. Ebben a szemléletben a helynevek jelentés nélküli tulajdonnevek, szavak. A másik nézet szerint a helynevek jelentésével kapcsolatban a helynév egy jelentéssel gazdag nyelvi elem. Amikor a helyneveket vizsgáljuk érdemes összetetten tekinteni a témára és több szempontból körbejárni azt. A helynevek jelentése lehet denotatív, lexikális, kategoriális, asszociatív, affektív, társas és kulturális. Ezek közül a legfontosabb a denotatív jelentés, ami a vonatkozást jelenti a hely és az azt jelölő helynév között. Lexikális jelentésről akkor beszélünk, amikor közszói párhuzamokkal is össze tudjuk kapcsolni a neveket és ez a kapcsolat dinamikusan működik. Ezek a helynevek leíró jellegűek és a globalizáció elterjedése előtt elég volt így jelölni a különböző helyeket. Ezek a jelölt hely valamilyen tulajdonságát jelölik (*Hosszú utca, Fehér-tó*). A kategoriális jelentésről beszélve a helynevek közszói részét kategóriákba rendezzük és egymáshoz viszonyítjuk. A kategoriális jelentés azt mutatja meg, hogy milyen típusú helyet jelöl a név, nem pedig azt, hogy melyik konkrét helyet. Ilyen kategoriális jelentéssel bír például a helynevekben a patak, utca, hegy, sziget kifejezés. Asszociatív jelentésnek nevezzük azt, amikor a név használata felidéz valamilyen érzést, fogalmi kapcsolatot az emberben. Ez minden ember számára egyedi és eltérő lehet, bár létezik olyan is, amikor a helynevek egy egész közösség számára az asszociatív jelentéssel bírnak. Például *Nagyvárad* névével egyes emberek az egyetemen töltött éveiket hozzák összefüggésbe, valaki pedig Ady nevére asszociál vagy éppen a Körösre. Társas jelentésről akkor beszélünk, amikor a helynév használata kifejez egy csoporthoz való tartozást, identitást. (https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/1hnnyelem.htm)

Helynevek a nyelvhasználatban

A helynevek az emberek közti általános kommunikációban is nagyon fontos szerepet töltenek be, hiszen, amikor az ember helyekről beszél, akkor a nevüket használja. Az idő előrehaladtával egyre nagyobb igény van több helynév ismeretére és használatára, mivel régen elég volt a helynevek lokális ismerete, mára pedig hatalmas szintre nőtt a nyelvhasználati tér. Ennek ellenére a helynevek ma is erősen mutatják az emberek saját környezetéhez való tartozását. Kifejezzük a helynevekben a kulturális kötődésünket is, így a helynevek fontos részét képezik az emberekben élő identitástudatnak. Amikor a társadalom olyan változó és felgyorsult időszakon megy keresztül, mint a mai időkben, nagyon fontos a helynevek és ezáltal az emberek identitástudatának megőrzése. Ha nem gyűjtjük össze a lokálisan használt helyneveket, akkor annak a veszélye fenyeget, hogy fokozatosan eltűnnek a szóhasználatból, és így szintén eltűnik a több évszázados örökség is, amit a nevükben hordoznak. (https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/1hnnyelem.htm)

2 MAGYAR NÉVTANI KUTATÁSOK SZLOVÁKIÁBAN

A felvidéki helynévgyűjtések során a települések bel- és külterületi neveit kutatták a leggyakrabban. TELEKINÉ NAGY ILONA és tanítványa, HORVÁTH ILDIKÓ együtt adták ki a *Csilizköz földrajzi nevei* (2000) című munkát. A kötet hét csilizközi községen végzett gyűjtést mutat be. A tájegység vizeinek és dűlőinek régi, valamint jelenlegi megnevezésein keresztül, az elmúlt századok térképeinek segítségével, valamint a helyszíni gyűjtés anyagával mutatja be a névváltozás dinamikáját. (BAUKO, 2019)

N. CSÁSZI ILDIKÓ több tanulmányában is tárgyalja Zoboralja helyneveit. Mind a történeti, mind az élőnyelvben használatos megnevezéseket. Vizsgálatában nagy hangsúlyt fektet az egyes helynevekben előforduló nyelvjárási sajátosságokra, bemutatja a hivatalos és népi névadás közt megfigyelhető különbségeket, valamint azt, hogy az államnyelv milyen hatással van a feltárt névanyagra. TELEKINÉ NAGY ILONA egyik munkájában (1998a) a nyelvföldrajz és a névtan kapcsolatát kutatja. Kutatása tárgyát a Galántai járásban található földrajzi megnevezések képezik és az ezekben megtalálható hangtani jelenségek izoglosszáival foglalkozik. Munkájában a vizsgált földrajzi nevek nyelvföldrajzi megoszlását próbálja ábrázolni. (BAUKO, 2019)

A Szlovákiában végzett magyar névtani kutatások sok irányból közelítik meg az itt található helynevek vizsgálatát. SZABÓMIHÁLY GIZELLA a felvidéki helységnevek standardizációs, kodifikációs, névpolitikai és névtervezési kérdéseiről több tanulmányt is kiadott, valamint a határon túli névhasználat tulajdonságait is összefoglalta (SZABÓMIHÁLY 2008). KNIEZSA ISTVÁN és KISS LAJOS több szlovákiai magyar település megnevezésének etimológiáját kutatta. TÖRÖK TAMÁS (2012a) az Alsó-Ipoly mentén elhelyezkedő települések neveinek történetét és eredetét kutatta. (BAUKO, 2019)

Különböző helynévkutatások és az ezekből származó adatok feldolgozása számos településen és járásban is megvalósult. Ilyen például a Komáromi járás (HEGEDŰSNÉ MARIKOVECZ 1983), Dunaszerdahelyi járás (UNTI szerk. 2002), Érsekújvári és Lévai járás (JANKUS 1988b, 1994). Végeztek hasonló gyűjtést Gútán (DOMBINÉ – LIBÁRDI 2003), Királyhelmeceken (SZATHMÁRY 1987, Cs. NAGY 1997), Nyékvárkonyon (MENYHÁRT 2004), Taksonyban és Felsőszeliben (NÉMETH 1982, 1983), valamint egyéb szlovákiai magyar településeken. (BAUKO, 2019)

3 MAGYAR NEMZETI HELYNÉVTÁR PROGRAM

A helyneveket az anyanyelv szókincsének egyik legfontosabb rétegébe soroljuk be, ezért is nagyon fontos összegyűjtésük és közzétételük. A magyar tudományosságnak ez már évszázados célkitűzése olyan formában, ami mindenki számára hozzáférhető. A Magyar Nemzeti Helynévtár létrehozása ennek érdekében kulcsfontosságú feladat.

Ez különös figyelmet igényel a 21. században megjelenő tényezők miatt. Ilyen például a határon túli magyarok lakta régiók visszaszorulása, a modernizáció és globalizáció, ami visszaszorítja a helyi értékeket. (<https://mnhp.unideb.hu/dokumentumok/programterv.pdf>)

3.1 AZ ÉLŐNYELVI GYŰJTÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS MÓDSZERTANA

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program által meghatározott gyűjtési módszer lehetővé teszi az élőnyelvi gyűjtés és adatfeldolgozás szakszerű megvalósulását.

Egyedül végezzük a gyűjtést vagy párban?

Ha egy kisebb faluban vagy településen történik a gyűjtés, akkor általában egy személy is el tudja végezni a helynevek összegyűjtését. Nagyobb városokban viszont célszerűbb, ha két vagy több kutató összehangolt munkájával történik a gyűjtés. Ez több szempontból is előnyt jelenthet. Több gyűjtő esetében megoszthatják egymás között a területeket, településrészeket. Így gyorsabban folyhat a gyűjtés. A másik előnye a történeti források összegyűjtésénél és elemzésénél jelenik meg, ugyanis a gyűjtés ezen része is kevesebb idő alatt valósul meg. Ez nem zárja ki azt, hogy kisebb településen is párban történjen a gyűjtés, ugyanis a párban történő munka előnyei ilyenkor is megjelennek.

Egyszerre több adatközlővel is készíthetünk interjút?

Az interjú a leghatékonyabb módszer a helynévgyűjtés megvalósítására. Az interjút általában egyénileg folytatjuk le az alanyok saját lakókörnyezetében. Előfordulhat viszont olyan helyzet is, hogy a családtagok is becsatlakoznak az interjúba. Ilyenkor különbséget teszünk egyéni és csoportos interjúk között. A csoportos interjúban ideálisan legfeljebb 3-4 fő vesz részt. Ennek az lehet az előnye, hogy hasonló ismereteik alapján az interjúalanyok tudják segíteni egymást a különböző területekhez, helynevekhez kapcsolódó adatok megfogalmazásában.

Hogyan készítsük elő az interjút?

Bárhol is történjen az interjú, elsősorban egyeztetnünk kell a beszélgetés pontos helyét és idejét. Fontos, hogy előzetesen felhívjuk az adatközlők figyelmét arra, hogy az interjú mennyi időt vesz majd igénybe, ugyanis a beszélgetések tarthatnak akár 2-3 órán keresztül is. Ha úgy látjuk, hogy az adatközlő kimerült, már nehezen tudja felidézni az információkat, szakítsuk félbe az interjút és egyeztessünk egy más alkalmat a beszélgetésre.

Az interjú kezdete

Az interjú elején közölnünk kell a gyűjtés célját. Ilyenkor ki kell emelnünk, hogy egy helyet akár több módon is meg lehet nevezni, és a mi célunk azokat a megnevezéseket összegyűjteni, amiket az emberek a mindennapi beszélgetések során használnak. Ismertessük azt is, hogy a jelenlegi helynévállomány nincs rögzítve, és olyan személyekre van szükségünk, akik az adott településen éltek le életük nagy részét.

Személyes adatok

A személyes adatok felvétele abból a szempontból fontos számunkra, hogy egy átfogó képet alkothassunk arról, hogy az adatközlő milyen módon kapcsolódik a településhez. Ebben nagy segítséget nyújt, ha olyan kérdéseket teszünk fel, amiből megtudjuk, hogy hol végezte az iskoláit, volt-e hosszabb ideig távol a településtől és mi a foglalkozása. Az interjú elején ezzel a beszélgetéssel megteremthetünk egy közvetlen környezetet, amiben az adatközlő is kényelmesebben érezheti magát.

A gyűjtés menete

Az interjúk során feltett kérdéseket kutatómódszertani viszonylatból három fő kategóriára oszthatjuk:

- Az adatközlőre vonatkozó kérdések
- Helynevekre vonatkozó fő kérdések
- Ezek kiegészítő kérdései

Az adatközlőre vonatkozó kérdések – például az adatközlők életkora, foglalkozása vagy lakóhelye – elsősorban abban segítenek, hogy társadalmi szempontból is értelmezni tudjuk a helynevek mindennapi használatát. Az adatközlők társadalmi háttere nagy mértékben befolyásolja azt, ahogyan a helyneveket használják a mindennapokban.

A helynevekre vonatkozó fő kérdések azt vizsgálják, hogyan nevezik a kutatott település fő helyeit és objektumait. Ilyen például a település hivatalos és másféle megnevezése, az utcák nevei, a határrészek, földterületek megnevezései és a különböző víznevek a településen.

A kiegészítő kérdések a kutatás témájához nem kapcsolódnak közvetlenül. Arra szolgálnak, hogy a gyűjtés során megismerjük az egyes területekkel kapcsolatos fontosabb információkat és pontosítsuk a részleteket. Ezen kérdések segítségével megtudhatjuk, kinek a birtokában állnak

a területek, főként mire használják ezeket a területeket, hová vezetnek különböző utak vagy hol található a falu központja.

A gyűjtést fontos a belterületi helynevekkel kezdeni, mivel a település beépített részét sokkal részletesebben ismerik a helyiek, több információval tudnak szolgálni. Ilyenkor hasznos egy képzeletbeli sétát tenni a településen. Ez segít abban, hogy az adatközlő jobban beleélje magát a helyzetbe és sokkal természetesebben tudja majd bemutatni a település helyeit. A belterületeken többnyire hivatalos megnevezések kerülnek a középpontba, például az utcák nevei. Ilyenkor fontos megtudni, hogy ezeken a megnevezéseken kívül használnak-e más, nem hivatalos neveket.

Hasznos lehet megkérdezni az adatközlőket, hogy netán birtokolnak-e régi fényképeket, képeslapokat a faluról. Ezeknek hasznos funkciójuk is lehet. Megmutatják azt, hogy valóban milyenek voltak az adott helyek, és oldják a feszültséget az interjú alatt.

Az interjút a település külterületi helyeinek összegyűjtésével folytatjuk. Ez a rész általában sokkal több időt vesz igénybe, mivel a települések határrészei jóval nagyobb területet fednek le, mint a belterület. Ez azt jelenti, hogy általában sokkal több területnek, objektumnak lehet önálló megnevezése. Úgy, mint a belterületi helynevek összegyűjtésénél, itt is nagyon hasznos módszer a határrészek képzeletbeli végig járása. Érdeemes megkérdeznünk, hogy a nagyobb területeken belül meg tudnak-e nevezni kisebb részeket, például tanyákat és más építményeket. Utólag még segíthet, ha helyfajták alapján is megkérdezzük az adatközlőt, hiszen lehetséges, hogy így felidéz egyéb, eddig nem említett objektumokat is. A külterületi helyfajták általában vizek, vízparti helyek, határrészek, domborzati helyek és építmények lehetnek.

Az összegyűjtött helynevek lokalizálása a térképen már az interjú során is elkezdődik. Használhatunk nyomtatott, digitális térképeket vagy légi felvételeket. Ezek segítségével az adatközlőt is bevonhatjuk ebbe a feladatba, megkérjük, hogy mutassa meg a felsorolt helyneveket a térképen. (https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/5elonygyujt.htm)

4 POZSONYEPERJES

Pozsonyeperjes község Kisalföldön, a Vízköz kistájon, a Kis-Duna bal partján, Csallóköz és Mátyusföld határán, Dunaszerdahelytől 10 km-re északra és Galántától 19 km-re délre fekszik, a Dunaszerdahelyi járás egyetlen települése, mely nem Csallóköz szigetén terül el. Hivatalos szlovák megnevezése Jahodná. A községben főként magyar nemzetiségű emberek élnek, 2021-es adatok szerint 81%-ban, őket követik a szlovákok (16%) valamint a csehek (1%). A lakosság túlnyomó többsége (86 %) római katolikus. Népessége viszonylagos stabilitást mutat, 1991-2001 között csökkent, 2001-2011 között viszont 7 %-kal emelkedett. Népessége 1654 fő a 2021-es népszámlálás szerint.

Középkorból nincs ismert írásos emlék a községet illetően, 1539-ből származik az első fennmaradt lejegyzés. Névelőfordulásai: Eperyes (1539), Eperjes (1773), Eperiesch (1786), Eperjes (1808), Pozsonyeperjes (1913), Bratislavský Eperješ (1920), Pozsonyeperjes (1938), Jahodná (1948), Eperjes (1994).

A falu nevének eredete állítólag Mátyás királyhoz köthető. A szájhagyomány szerint Mátyás király udvaroncainak 1460 körül a folyó jobb partja mellett elterülő Biffari-erdőkben vadásztak, egy tisztáson megpihentek és a közeli településről a lányok friss eperrel kedveskedtek a vadászatban elfáradt vitézeknek. A királynak tett beszámolójukban a falut Eperes néven említették, mert, hogy a határában sok eper termett.

Pozsonyeperjes előbb a Thurzó családé volt, majd az Esterházy család birtokolt itt nagyobb részt, a sempteit, később a cseklészi uradalomhoz tartozott. A falu római katolikus, kései barokk stílusú templomát Esterházy Károly gróf építtette a 18. században, nevét a felszentelés napjának alapján Péter és Pál apostolokról kapta még 1750-ben, majd 1825-ben önálló plébánia lett. 1828-ban a plébániára megkapta kinevezését Pozsonyeperjes első lelkipásztora Túróczy Lajos, aki egészen haláláig, 1856-ig töltötte be a községben papi hivatását. A helyi temetőben helyezték nyugalomra. A község határában 1849-ben ütközet volt. Súlyos tűzvész pusztított 1877-ben, a tűz martaléka lett a templom tetőzete, a zsindellyel fedett torony, valamint az orgona. A templom a ma látható alakjában a tornyával együtt 1882-ben épült újjá. Esterházy Mihály 1896-ban iskolát alapított, amely egészen az 1961-es bezárásáig működött. A trianoni béke Csehszlovákiához csatolta, majd a bécsi döntés 1938. november 2-án visszaadta Magyarországnak. A Kis-Dunán

1940-ben megépített hidat a visszavonuló német csapatok 1945-ben felrobbantották, és csak 1992-ben épült újjá. 1945-től ismét Csehszlovákiának juttatták, 1993-tól Szlovákia része.

A lakosság állattenyésztéssel és földműveléssel foglalkozott, de megemlítést érdemel a halászat, aminek a falu elhelyezkedése nagyon kedvező és emiatt pénzt és forgalmat biztosított a településnek. Régi híres halászmester volt Volner Mihály. Még ma is a Kis-Dunának azt a részét, ahol a halászok hálóikat szárították, csónakjaikat kikötötték és halászlét főztek bárkáknak nevezi faluban élő idősebb generáció. Az utolsó eperjesi halászmester Hegedűs Ferenc volt. A másik jellegzetes iparág a malomipar volt. A termény betakarítása után 11 vízimalom kerekeit forgatta, úgymond megállás nélkül a Kis-Duna. Ezek a malmok nem csak a pozsonyeperjesiek, de máshonnan érkező földművesek gabonáját is őrölték. Az egyetlen fennmaradt malomról nagyon sokáig a Galántai és Dunaszerdahelyi múzeum gondoskodott, viszont nem maradt elég pénz a karbantartására, ezért a Nyugatszlovákiai energia művek felvásárolta, majd rekonstruálta, így most eredeti formájában tekinthető meg.

Abban az időszakban, amikor még nem volt a Kis-Dunán átvezető híd felépítve, az átkelést egy ósdi komp biztosította. Mivel a komp nem volt túl jó állapotban, az ezt használó járműveknek és tulajdonosaiknak sok kellemetlenséget okozott. A község mezőgazdaságára is hatással volt, mivel a földek fele a Kis-Duna túlsó oldalán helyezkedett el. Ez miatt a földek megmunkálásához és a termény betakarításához is igénybe kellett venni a kompot. 1922-ben a kompot és a hozzá tartozó révészházat, valamint minden más felszerelést átadtak Pozsony vármegyének, reménykedve, hogy helyette majd a vármegye felépít egy hidat.

[1] <https://velemjaro.sk/telepulestar/pozsonyeperjes>

[2] <https://hu.wikipedia.org/wiki/Pozsonyeperjes>

[3] <https://www.obecjahodna.sk/falu/telepules-tortenete/>

[4] <https://www.e-obce.sk/obec/jahodna/2-historia.html>

[5] <https://danubeislands.sk/hu/erdekessegek/vizi-malom/vizimalom-pozsonyeperjes-jahodna>

5 POZSONYEPERJES BEL – ÉS KÜLTERÜLETEINEK HELYNEVEI

5.1 BELTERÜLETI HELYNEVEK

1. **Auto LUX 2024:** *Autóbazár/Bazár* (ÉGy.) – Autókereskedés – A Fő utcán található Tallós felőli irányból a híd előtt jobbra.
2. **Alba Regia 2024:** *Albarégia* (ÉGy.) – Panzió/Térség - Vendéglő, étterem régen pionírtábor helyszíne is volt. Ide köthető a magyar konyha hete, ami egy esemény volt, Magyarországról szakács járt az étterembe és a helyieknek főzött. Üdülőközpontként is működött a Duna-parton. Az elmúlt húsz évben teljesen tönkrement.
3. **Bat'á 2024:** *Batya* (ÉGy.) – Bolt - Dunaparton, Mátyusföld felőli jobb oldalán a hídnak helyezkedett el. Cipőüzlet volt, a helyiek „batyá”-nak hívták. „Akkoriban minden cipőüzletnek batya volt a neve.”
4. **Bauman–kocsmá 2024:** *Bauman kocsmá* (ÉGy.) – Kocsmá - Bauman Ignác, helyi lakos kocsmája volt. A híd jobb oldalán helyezkedett el a Fő út Tallós felőli részén.
5. **Benceház 2024:** *Benceház* (ÉGy.) – Lakóház - Viskó a Fő utcán, Vasassal szemben. Udvarában nagy esőzésekkor felgyülemlett a víz, ez nevezték Bence-tónak. Állítólag lakatlan kis viskó volt.
6. **Bence-tó 2024:** *Bencetó* (ÉGy.) – Tó - Benceház kertjében egy gödör, nyári esőzésekkor felgyülemlett a víz benne.
7. **Benzinkút 2024:** *Benzinkút* (ÉGy.) – Benzinkút -
8. **Buszmegálló 2024:** *Buszmegálló* (ÉGy.) – Buszmegálló – Jednota mellett találjuk, fel lett újítva. Fából faragott címer és csallóközi motívumok díszítik.
9. **Cigány-lapos 2024:** *Cigánylapos* (ÉGy.) – Lapos - Nagy gödör, amit a mórvető cigányok ástak ki. Ebből építették saját házaikat. Rendelésre a falusi gazdáknak is dolgoztak. Manapság 2 ház található itt, romák laknak bennük. Hídhöz közel található a tallósi irányból, bal oldalon.
10. **Czajlik-kocsmá 2024:** *Cajlik kocsmá* (ÉGy.) – Kocsmá – Jednotával szemben volt található, Czajlik család udvarában. Falusiak közkedvelt helye volt.

- 11. COOP Jednota 2024:** *Jednota* (ÉGy.) – Üzlet – A falu közepén található élelmiszerüzlet. A falu legforgalmasabb üzlete.
- 12. Egri-pékség 2024:** *Egri pékség* (ÉGy.) – Pékség - Így nevezik a falusi pékséget, a Fő út Tallós felőli részén található, az út jobb oldalán, mellette helyezkedik el a falu kultúrháza.
- 13. Greenland 2024:** *Grínland* (ÉGy.) – Üzlet – Tallósi irányból a benzinkút mellett találjuk a híd után a Fő utcán. Kertészeti eszközöket, virágokat, zöldséget, gyümölcsöt és különböző díszeket lehet itt vásárolni.
- 14. Gyógyszertár 2024:** *Gyógyszertár/Patika* (ÉGy.) – Gyógyszertár – A Fő utca és a Bodza sor kereszteződésében találjuk, a rendelő mellett.
- 15. Kis-Duna híd 2024:** *Kisduna híd/Kishíd/Fahíd* (ÉGy.) - Fahíd - Alba Regia felé található. A híd megépítése előtt átgázoltak a Dunán. Állítólag két láda sörért építették katonai kiképzés keretén belül, ezen tanultak hidat csinálni. Alja fa, beton van a tetején, vaskorlát van rajta.
- 16. Flamingo étterem 2024:** *Flamingó* (ÉGy.) – Étterem - A falu közepén található a főút mellett. Helyiek ritkán látogatják.
- 17. Futballpálya 2024:** *Pálya/Focipálya* (ÉGy.) – Futballpálya – Az eperjesi futballpálya az általános iskolával szemben található. A karbantartott és lelátóval ellátott futballpálya mellett található még egy edzőpálya is, elhanyagolt állapotban. A lelátó mellett található büfé. A pálya előtti füves téren található egy színpad, itt szokták rendezni az Eperfesztivált, valamint a Bográcsfesztivált.
- 18. Hentes 2024:** *Hentes* (ÉGy.) – Hentesüzlet – A fő utcán található a községi hivatal mellett.
- 19. Jártvány 2024:** *Jártvány* (ÉGy.) – Falurész - A település belterének délkeleti határán fekszik. Új házak épülnek itt mai napig, Pozsonyeperjes legújabb lakótelepe. Főként szlovák nemzetiségű lakosok települtek be, mielőtt elkezdték ezt a területet kiépíteni határrész volt.
- 20. Játsszótér 2024:** *Jáccótér/Park* (ÉGy.) – Park – Fő utcán található tallósi irányból a bal oldalon. A parkban találunk különböző hintákat és csúszdákat. Gyerekek játszanak itt.
- 21. JRD 2024:** *Jéerdé* (ÉGy.) - A mezőgazdasági szövetkezet gazdasági telepe. A falu központjától délkeleti irányban helyezkedik el. Két ház volt csak itt 1960 körül. Szövetkezet tulajdona volt.

- 22. Szövetkezeti telep** 2024: *Szövetkezeti telep* (ÉGy.) - A mezőgazdasági szövetkezet gazdasági telepe. A falu központjától délnyugati irányban helyezkedik el.
- 23. Kis-domb** 2024: *Kisdomb* (ÉGy.) – Domb - Volner domb területén található, kisebbik domb, innen szánkóztak télen a gyerekek.
- 24. Kis-Duna** 1839: *Kisduna* (MKFT) – Folyó - Keresztülhalad a településen több ágban. Kettéválasztja a falut csallóközi és mátyusföldi részre.
- 25. Községháza** 2024: *Községháza/emenvé* (ÉGy.) – Községháza - A falu községháza, Fő út jobb oldalán található tallósi irányból.
- 26. Kultúrház** 2024: *Kultúrház* (ÉGy.) – Művelődési ház – A falu közepén található, pár éve felújították. A faluban itt tartják a legtöbb eseményt, előadást. A felújítás előtt működött az emeleten könyvtár, valamint a földszinten egy kocsmá.
- 27. Magyar Tannyelvű Alapiskola Eperjes** 2024: *Alapiskola/Alapsuli/Suli/Iskola* (ÉGy.) – Általános iskola – 9 osztályos általános iskola, a futballpályával szemben található
- 28. Malmok** 2024: *Malmok* (ÉGy.) – Falurész - Egy egész részét hívják így a falunak, több utcából áll. Alba Regia felé vezető úton a Duna mellett húzódik.
- 29. Mórocz-malom** 2024: *Móroczmalom* (ÉGy.) – Malom - Falusi malmok közül az egyik. Mórocz nevezetű helyi családról kapta a nevét, ma már csak romok vannak a helyén.
- 30. Nagy István almáskertje** 2024: *Nagy István almáskertje/Nagy István-kert* (ÉGy.) - Kert - Az 1920-as években ő honosította meg az almatermelést és a téli tárolást. Malmok részben található.
- 31. Nagy István malma** 2024: *Nagy István malma* (ÉGy.) – Malom - Falusi malmok közül az egyik. Ma már csak rom. Itt volt az első dinamó a faluban, innen jött az áram az egész településnek. Fűrésztelep volt körülötte. Malmok részben található.
- 32. Nagy-domb** 2024: *Nagy-domb* (ÉGy.) – Domb - Volner domb területén található nagyobbik domb, innen szánkóztak télen a gyerekek. Erről a dombról csak az idősebb gyerekek csúszhattak le. „Aki lecsúszhatott a Nagy-dombról, az már nem számított kisgyerekeknek.”
- 33. Nagy-jártvány** 1839: *Nagyjártvány* (MKFT) – Falurész - A település északi határán fekszik, a folyó nyugati oldalán.
- 34. Nepomuki Szent János kápolna** 2024: *Nepomuki Szent János kápolna/ Kápolna* (ÉGy.) – Kápolna - A falu szélén, a Kis-Duna partján áll. A feltevések szerint még a templom építése előtti időkből való. Benne a barokk stílusú szobor papot ábrázol, aki mutató ujját ajkára téve

- csendre int. A hidak, a vizek védőszentje és a gyónási titok vértanúja volt. Ismeretlenek 1991-ben ellopták a szobrot. A kis kápolna még a híd felrobbantásakor sem dőlt össze, csak megrongálódott. 1994-ben Lipcsey György fából faragott szobra került a szentély oltárára.
- 35. Obuv** 2024: *Obuv* (ÉGy.) – Cipőüzlet - Cipőüzlet, mely a kultúrház alatti helyiségben volt található, nem volt specifikus neve, a falusiak csak Obuvnak nevezték, a tábláján is ennyi szerepelt csak.
- 36. Paplak** 2024: *Paplak* (ÉGy.) – Lakóház – Jednota és a hentes között található, pozsonyeperjesi plébánosok lakhelye.
- 37. Pelenka sor** 2024: *Pelenka sor/ Kertalja/Kertalja-út/Új utca/Új sor* (ÉGy.) – Utca - Főleg fiatal családok laktak az utcában, rövid időn belül megjelentek az udvarokon a kitergetett pelenkák, ezért az utcát „pelenkasornak” is nevezték. Az utca kb. 2004 óta létezik, előtte kertek voltak ezen a területen, ezért is hívják Kertaljának, kukoricaföld volt, taligaút. Hivatalos neve Nový rad, viszont ezt a megnevezést a falusiak nem használják. A Fő úttal és a Hosszú sorral párhuzamosan kelet-nyugati irányban fekszik.
- 38. Pi Aquaunion** 2024: *Pívíz/Vizesek* (ÉGy.) – Vízautomatákat forgalmazó cég – Záhradná utca és Hosszú sor kereszteződésében található.
- 39. Posta** 2024: *Posta* (ÉGy.) – Posta – Jednota mellett található a Fő utcán.
- 40. Román-gödör** 2024: *Román-gödör* (ÉGy.) – Tó - Állt itt a víz nagy esőzésekkor, a Hosszú sor, a Zsigárdi sor, a Fülöpi köz és a Szövetkezeti út kereszteződésénél volt található, ma már nem létezik, befedték.
- 41. Strand** 2024: *Strand* (ÉGy.) – Strand - Alba Regia mellett helyezkedett el, ide jártak fürdeni a falusiak. Akkoriban még volt a Duna ágának itt egy olyan része, ahol végig lehetett gyalogolni a két part közt. Füves strand. Táboroztak is itt. Ma már rá van erre a részre építve az Alba Regia új épülete.
- 42. Szent Vendel szobor** 2024: *Szent Vendel szobor* (ÉGy.) – Szobor - A pástorok védőszentjének szobra, a Fő út mentén látható. Szent Vendel napja fogadalmi ünnep volt. A szobor felirata: „Gloszák János és hitvese Karátsonyi Terézia tsináltatták az Úrnak 1838-ik évében.”
- 43. Szocialista Ifjúsági Szövetség** 2024: *Szocialista Ifjúsági Szövetség* (ÉGy.) – Épület - Szocialista ifjúsági szövetség, ide jártak bulizni a fiatalok, elhelyezkedése megegyezik az Obuv cipőüzlet helyiségével, a SZISZ megszűnése után alakították át üzletté.

- 44. Szövetkezet** 2024: *Szövetkezet* (ÉGy.) – Kocsma - Szövetkezeti kocsma, Jednota üzlet helyén volt régen.
- 45. Takács-malom** 2024: *Takács-malom* (ÉGy.) – Malom - Falusi malmok közül az egyik. Szétszedték a '60-as évek végén és elvitték Martinba, az ottani múzeumban található most.
- 46. Tanítólakások** 2024: *Tanítólakások* (ÉGy.) – Lakás - Az új iskolával együtt építették. Itt laktak a tanárok, kaptak bérlakást, pár méterre található az épülete a falu iskolájától. Ma már nem tanítólakásként működik.
- 47. Tejcsarnok** 2024: *Tejcsarnok* (ÉGy.) – Épület - A posta épülete mellett volt található. Mára már megszűnt. Friss tejet árultak a falusiaknak.
- 48. Temető** 2024: *Temető* (ÉGy.) – Temető - A falu lakossága főként katolikus, ezért a temetőben szinte csak katolikus sírokat találunk. Tallós felől rögtön az első hely amit megláthatunk a faluba érkezve az út bal oldalán.
- 49. Temető-tócsa** 2024: *Temető-tócsa* (ÉGy.) – Tó - A falu gyerekeinek kedvelt csúszkáló helye volt, vízzel teli tócsa volt, ami, ha télen befagyott, korcsolyázásra használták. Mára ezt a tócsát feltöltötték. A főút Galánta felőli része mellett helyezkedett el, a temetővel szemben. Ma parkoló található ezen a területen.
- 50. Templom** 2024: *Templom* (ÉGy.) – Templom - Római katolikus, kései barokk stílusú templom. A 18. században épült. 1877-ben a templom tűzvész áldozata lett, majd a mai alakjában 1882-ben épült újjá.
- 51. Templom tér** 2024: *Templom tér* (ÉGy.) – Tér - A falu központjának tartják. Itt találkoznak a legfontosabb utcák: Hosszú sor, Fő utca, Bodza sor és a Dunakert.
- 52. Trafik** 2024: *Trafik* (ÉGy.) – Árus – A falu közepén találjuk a rendelő előtt.
- 53. Orvosi rendelő** 2024: *Rendelő* (ÉGy.) – Orvosi rendelő – Fő utcán található a pékség mellett.
- 54. Vasas** 2024: *Vasas* (ÉGy.) – Üzlet - Egyszerre volt ház és üzlet. Ruider Misi bácsi üzlete, itt is laktak a családjával. Az üzlet máig létezik, háztartási, kerti eszközöket, játékokat stb. lehet itt venni.
- 55. Veszna** 2024: *Veszna* (ÉGy.) – Üzlet - Ruhákat, alsóneműket, pamutokat árultak itt, Fő út mellett helyezkedett el, ma már nem létezik ez az üzlet.

- 56. Volner-domb** 2024: *Volner-domb* (ÉGy.) – domb - Duna mellett található, a falu központjától déli irányba. Nem csak egy domb, egy térséget hívnak így. Itt található a Kis-domb és a Nagy-domb. Nevét a mellette épült családi ház tulajdonosairól kapta.
- 57. Zsuzsi üzlet** 2024: *Zsuzsi néni/Zsuzsi üzlet* (ÉGy.) – Üzlet - Templom térhez közel helyezkedett el, ma kaszinó található az egykori üzlet helyén, amelyet a tulajdonosáról neveztek el.
- 58. Fő utca** 2024: *Fő ucca* (ÉGy.) – Utca – Keresztül húzódik az egész falun, északra haladva Tallós felé vezet, délre haldva Dunatőkésre.
- 59. Diófás út** 2024: *Diófás út* (ÉGy.) – Utca – Tallós irányából a temető utáni első utca a bal oldalon. Az itt található diófákról kapta nevét.
- 60. Zsigárdi sor** 2024: *Zsigérdi sor* (ÉGy.) – Utca – Párhuzamos a Fő úttal.
- 61. Zsilinszky István utca** 2024: *Zsilinszki ucca/ Zsilinszki István ucca* (ÉGy.) – Utca – Zsilinszky István a falu kántortanítója volt 54 éven keresztül. Könyvtárat is vezetett. Egész életét annak szentelte, hogy a gyerekeket oktassa és fellendítse a falu kulturális életét. Az utca róla kapta a nevét. A Fő úttal párhuzamosan terül el, a Diófás út és a Két sövény köze fogják közre.
- 62. Két sövény köze** 2024: *Két sövény köze* (ÉGy.) – Utca – Merőleges a Fő utcára, az Új sorig tart. Nevét a sövényekről kapta, amik valamikor az utca szélén nőttek.
- 63. Hosszú sor** 2024: *Hosszú sor* (ÉGy.) – Utca – Párhuzamosan fekszik a Fő út és az Új sor között. Nevét az utca hosszáról kapta, habár nem ez a leghosszabb utca a faluban.
- 64. Bodza sor** 2024: *Bodza sor* (ÉGy.) – Utca – A templommal szemben kezdődik, merőlegesen a Fő úttal. Jártványhoz vezet ki. Nevét az itt található bodzafákról kapta.
- 65. Szemétdomb** 2024: *Szemétdomb* (ÉGy.) – Szemétdomb – A temetővel szemben volt található, ma már nem létezik.
- 66. Glóbusz** 2024: *Glóbusz/Víztorony* (ÉGy.) – Víztorony – Az Új sor és a Két sövény köze utcák kereszteződésénél lévő telken állt. Mára lebontották.
- 67. Faluház** 2024: *Faluház/Fitnessz* (ÉGy.) – Épület – A futballpálya bejáratánál találjuk. Valamikor edzőteremként szolgálta a falut, mára át lett alakítva Faluházzá, ahol különböző programokat tartanak.

- 68. Kecskék szigete 2024:** *Kecskék szigete/Kecskesziget* (ÉGy.) – Sziget - Alba Regiával szemben a Duna közepén kis sziget, ahol kecskék élnek, egy fából épített kis házikó is található itt, ebben laknak a kecskék.
- 69. Rekesz 2024:** *Rekesz* (ÉGy.) – Öböl - Dunában pallószerség betonból, ez benyúlt a vízbe, körbekerített egy részt, ahol lehetett horgászni, fürödni, télen korcsolyázni. A híd mellett helyezkedett el.

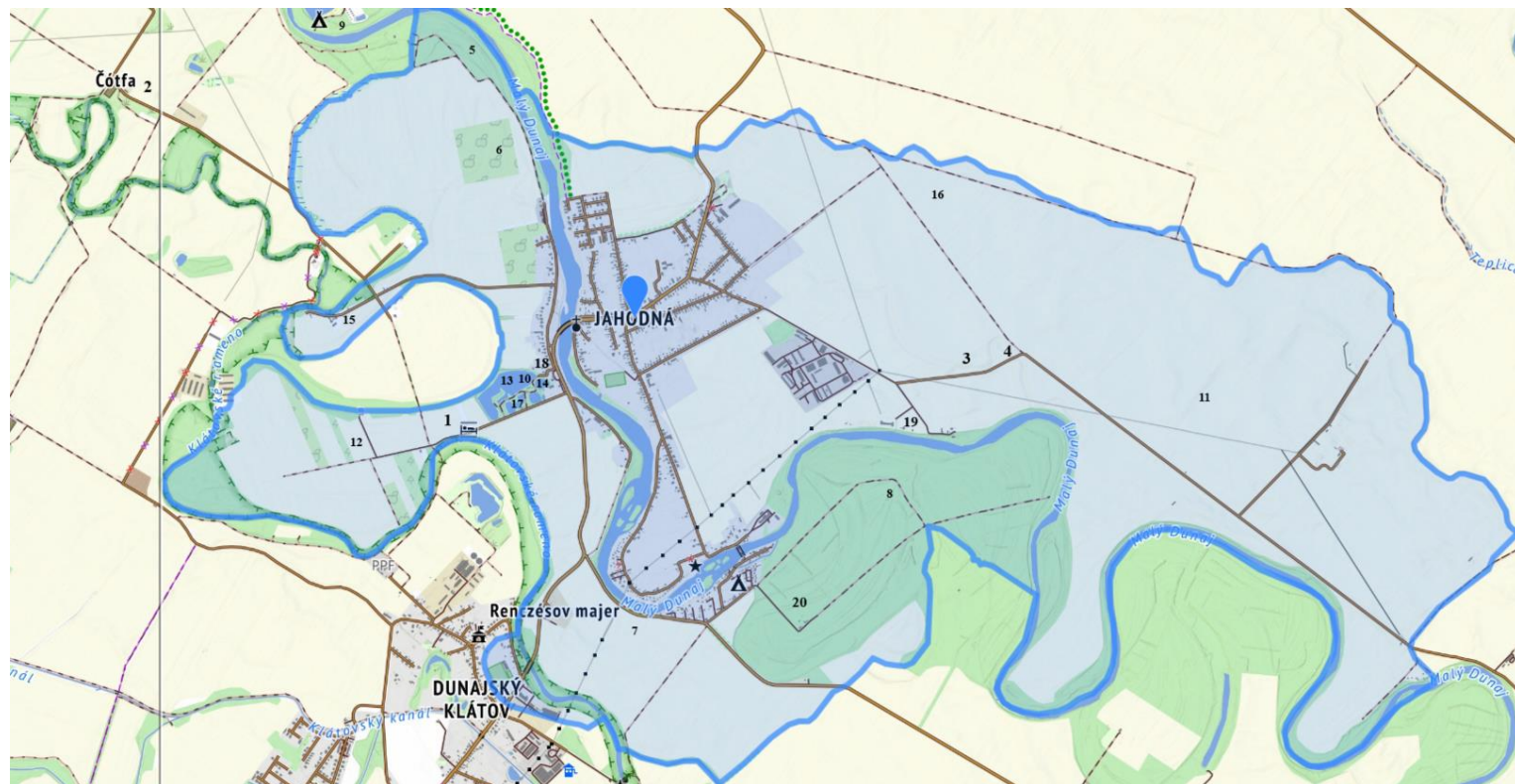

https://www.google.com/maps/@48.0476164,17.6778351,9034m/data=!3m1!1e3?entry=ttu&g_e p=EgoyMDI1MDUxNS4xIKXMDSOASAFQAw%3D%3D

5.2 KÜLTERÜLETI HELYNEVEK

1. **Biffar** 2024: *Biffar/Diffar/Difar/Bifar* (ÉGy.) – Határrész - Erdőség, falurész tisztással, Duna mellékága is itt folyik. Utcát is neveznek el róla, ez a Biffari út, amely keresztülhalad Biffaron. Falusiak gyakran nevezik Difarnak vagy Diffarnak is. Manapság főként nyaralók találhatók ebben a térségben.
2. **Csótfa** 2024: *Csótfa* (ÉGy.) – Dűlő - Majorok találhatók rajta, a falu Dunaszerdahely felőli oldalán található térség. A falutól kb. 3 km-re északnyugatra helyezkedik el.
3. **Disznódélő** 2024: *Disznódélő/Disznódűlő/Disznódéllő* (ÉGy.) – Határrész - Dunakanyar, Értőtől nyugatra, ide hajtották a disznókat legelni.
4. **Fehérkereszt** 2024: *Fehérkereszt* (ÉGy.) – Szobor, szakrális kisemlék - Tallós felé tartva a szövetkezet felé balra letérve a Mezei úton (Polná cesta) az Új major utáni hármas kereszteződésben találjuk. Jézust ábrázoló szobor a következő felirattal: HÁLÁBÓL ÁLLÍTTATTA VOLNER MIHÁLY, 1837 dec. 4. 1911 august. 23 Az orkán összeromboltán újra állíttatott. Renováltatta ükunokája VOLNER KATALIN 2012-ben.
5. **Gérce** 2024: *Gérce* (ÉGy.) – Erdő - Zsivalyon kívül a másik összefüggő erdő. Gyümölcsös utáni rész. A falu északnyugati részén található. Pozsonyeperjes térségén kevés erdő található, ez is csak kevéssé mondható annak, hiszen kevés fából áll és nem nagy a területe, Zsivalynál is kisebb.
6. **Gyümölcsös** 2024: *Gyümölcsös* (ÉGy.) – Gyümölcsös - Duna mellett húzódik a falu Dunaszerdahely felőli részén. A Fő úttól jobbra található. Neve a gyümölcsfákra utal, amelyek ezen a területen vannak.
7. **Huszamér** 2024: *Huszamér/Huzamér* (ÉGy.) – Határrész - Alba Regia buszmegállójánál található, ezt a határrészt hívják így. Vízerekkel sűrűn átszőtt terület volt, mára lecsapolták.
8. **Jäger-hegy** 1839: *Jégerhegy* (MKFT) – Hegy - A település belterének délkeleti határán rajzolódott ki a Második Katonai Felmérés Térképén, Zsivaly erdő közepén húzódott. Ma itt nem található semmiféle hegyszerűség, valószínűleg a megnevezés egy apró dombra utalhatott csak.

9. **Kányás erdő** 1839: *Kányás erdő* (MKFT) – Erdő - A település északi határán fekszik, ma már nem tartozik a falu területéhez.
10. **Kavicsgödör** 2024: *Kavicsgödör/Kövi* (ÉGy.) – Tó - Kavicsbánya volt, amikor az új hidat építették, ahhoz vájták ki a kavicsot innen. Ma egy tó, a helyiek fürdőzésre használják. A főút Dunaszerdahely felőli bal oldalán található, a Biffari út mentén, jobb oldalon.
11. **Kis-Duna-Rétek** 1839: *Kis Duna Rétek* (MKFT) – Rét - A falu délkeleti részén található. Rétek találhatók itt máig.
12. **Lang** 2024: *Lang* (ÉGy.) - Térség - Biffartól 500 méterre, istállók voltak itt, erdős részen keresztül kellett odamenni, egy-két ház volt ott csak.
13. **Nagy-tó** 2024: *Nagy-tó* (ÉGy.) - Tó - Legnagyobb tó Pozsonyeperjesen, Kavicsgödörnél található, ez is egy a tavak közül.
14. **Nevelde** 2024: *Nevelde* (ÉGy.) - Tó - Itt nevelik a halakat. Benzinkút mögött található. Kavicsgödörnél helyezkedik el, ez is egy a tavak közül.
15. **Óber** 2024: *Óber* (ÉGy.) – Dűlő - A dunaszerdahelyi és az eperjesi határ találkozásánál található, dűlő.
16. **Paptábla** 2024: *Paptábla* (ÉGy.) – Szántóföld - Egyházi tulajdonú földek. Szövetkezeti teleptől északi irányban található.
17. **Pisztrángos** 2024: *Pisztrángos/Kis-tó* (ÉGy.) – Tó - Kavicsgödör melletti tó, itt tenyésztették a pisztrángokat, behozták őket, de nem bírták sokáig a halak, mert túl szelídek voltak és a falusiak bottal ütötték le őket – így halásztak.
18. **Ponvágli** 2024: *Ponvágli* (ÉGy.) – Vasút - Ideiglenes vasút, ezzel szállították a követ a Kavicsgödörből az új híd építéséhez.
19. **Újmajor** 2024: *Újmajor* (ÉGy.) – Falurész - Majorság, tanyák. Pár ember lakott csak itt, ma is kevés ház található ezen a területen.
20. **Zsivaly** 2024: *Zsivaly* (ÉGy.) – Erdő - Erdős rész, Alba Regia mögött található. Állami fácános volt. Ez a falu legnagyobb összefüggő erdősége.

<https://www.freemap.sk/#map=14/48.048882/17.709618&layers=X&osm-relation=2206771>

BEFEJEZÉS

Szakedolgozatom céljául szülőfalum, Pozsonyeperjes belterületi és külterületi helyneveinek összegyűjtését és rendszerbe foglalását tűztem ki. A gyűjtést adatközlőkkel készített interjúk segítségével vittem véghez. Az adatközlőim mind Pozsonyeperjesen éltek le életük legnagyobb részét, így nagyon hasznos és átfogó információkkal voltak segítségemre, ami lehetővé tette egy hiteles kép megalkotását Pozsonyeperjes helyneveiről. Adatközlőim nagyon lelkesen segítettek ezt véghez vinni, ami örömmel tölt el. Azt vettem észre, hogy amikor a gyűjtés során közöltem a dolgozat és kutatás célját, felidéztek a településhez való kötődésüket és őszintén próbáltak átadni minden olyan információt, ami a gyűjtést segítheti, hogy az utánunk következő lakosság generációja számára is fennmaradjak és elérhetőek legyenek a településen található helynevek, és ezek tulajdonsága, története és elhelyezkedése.

Dolgozatom első részében általános megközelítésből mutattam be a helynevek keletkezését, fontosságát és rendszerezését. Definiáltam a helynevek fogalmát és megvizsgáltam a belterületi helynevek, valamint a külterületi helynevek fogalmát és a köztük lévő különbséget.

Ezt követően bemutattam a legjelentősebb magyar névtani gyűjtéseket, majd kitértem a Magyar Nemzeti Helynévtár Program múltjára és bemutattam a gyűjtés menetének helyes lebonyolítását.

A következő részben Pozsonyeperjes községről írtam, ismertettem elhelyezkedését, tulajdonságait és bemutattam a történetét. Igyekeztem azt is átadni, hogy a helyi lakosok milyen körülmények között töltötték mindennapjaikat, mivel foglalkoztak.

Az utolsó részben feldolgoztam és rendszerbe állítottam az összegyűjtött külterületi és belterületi helyneveket, ezzel létrehozva gyűjtésem adattárát. Az összegyűjtött elemeket számokkal jelölve térképen szemléltettem.

Úgy gondolom, dolgozatom célját elértem, sikeresen ismertettem Pozsonyeperjes helyneveit, kultúráját, és reményeim szerint hozzájárultam ezen örökség megőrzéséhez, valamint megosztásához.

RESUMÉ

Vo svojej práci skúmam zemepisné názvy mojej rodnej obce Jahodná. Táto téma ma mimoriadne zaujíma, pretože si myslím, že v dnešnom svete je dôležité zachovať si vzťah k rodnému kraju a k prostrediu, ktoré nás každodenne obklopuje. Som presvedčený, že s pomocou mojich respondentov a prostredníctvom tohto výskumu sa mi podarí zachovať staré i novšie zemepisné názvy v obci skôr, ako na ne zabudnú nové generácie.

Vo svojej práci sa zaoberám výskumom miestnych názvov obce Pozsonyeperjes, a to vo vnútrozemí aj na okraji obce. Budem ich zbierať s pomocou poskytovateľov údajov, zaznamenávať vlastnosti týchto zemepisných názvov a následne ich zaradím do systému. Nakoniec zobrazím ich presnú polohu pomocou máp.

Moja práca sa skladá z troch hlavných častí. V prvej časti predstavím vlastné mená a zemepisné názvy z teoretického hľadiska. Píšem o ich vzniku a systematizácii. Na túto časť nadviažem predstavením maďarského názvoslovného výskumu na Slovensku. Zdôrazňujem ich význam. Nasleduje opis metodiky zberu živého jazyka a spracovania údajov. Tu napíšem o tom, ako presne, autenticky a čo najefektívnejšie uskutočniť nomenklatúrny zber. Opíšem metódy, ktoré používam pri vedení rozhovorov s respondentmi, a spomeniem význam a účel Magyar Nemzeti Helynévtár Program. V druhej časti mojej práce predstavím obec Jahodná. Opíšem polohu obce a jej obyvateľov. Spomeniem, ako sa jej názov menil v priebehu histórie a ako vôbec získala svoj názov. Opíšem politické vplyvy na vývoj obce a potom sa pokúsim priblížiť, čím sa obyvatelia obce zaoberali, ako aj každodenné podmienky v priebehu rokov. V tretej časti práce usporiadam názvy zozbieraných vnútrozemských a prímestských názvov. Uvádzam charakteristiku jednotlivých názvov miest a pôvod ich názvov. Ten sa, žiaľ, nie vždy podarí. Následne na mape zobrazím lokalizáciu zozbieraných miestnych názvov.

Verím, že som dosiahol cieľ svojej práce, úspešne som predstavil zemepisné názvy a kultúru Jahodnej a dúfam, že som prispieval k zachovaniu a zdieľaniu tohto dedičstva.

IRODALOMJEGYZÉK

BAUKO JÁNOS 2015. *Bevezetés a szocioonomasztikába*. Europica Varietas, 51. kiad. Nyitra: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara. ISBN 978- 80-558-0806-2

BAUKO JÁNOS 2019. *Társadalom és névhasználat*. Magyar névtani kutatások Szlovákiában, Budapest: ELTE BTK - Magyar Nyelvtudományi Társaság ISBN 978-963-489-109-3

DANUBEISLANDS.SK: *Vízimalom (Pozsonyeperjes – Jahodná)*. [online]. [cit. 2025-04-05].
Elérhető: <https://danubeislands.sk/hu/erdekesssegek/vizi-malom/vizimalom-pozsonyeperjes-jahodna>

E. NAGY KATALIN – SZILÁGYI-VARGA ZSUZSA – KIS TAMÁS 2022. *Bevezetés a helynévkutatásba*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, ISBN 978-963-615-034-1. Elérhető:
https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut/index.htm [cit. 2025-05-10]

FREEMAP SLOVAKIA: *Pozsonyeperjes és környéke térképe*. [online]. [cit. 2025-05-21]. Elérhető:
<https://www.freemap.sk/#map=14/48.048882/17.709618&layers=X&osm-relation=2206771>

GOOGLE MAPS: *Pozsonyeperjes és környéke térképe*. [online]. [cit. 2025-05-21]. Elérhető:
https://www.google.com/maps/@48.0476164,17.6778351,9034m/data=!3m1!1e3?entry=tту&g_e p=EgoyMDI1MDUxNS4xIKXMDSOASAFQAw%3D%3D

HAJDÚ MIHÁLY 1994. *Magyar tulajdonnevek*, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. ISBN 963 18 5509 4

HOFFMAN ISTVÁN 2007. *Helynevek nyelvi elemzése*, 2. kiad. Budapest: Tinta Könyvkiadó ISBN 978-963-7094-67-5

MNHP. MAGYAR NEMZETI HELYNÉVTÁR PROGRAM

[Online]. <https://mnhp.unideb.hu/dokumentumok/programterv.pdf> [cit. 2025-05-10]

OBEC JAHODNÁ: *História obce*. [online]. [cit. 2025-04-05]. Elérhető: <https://www.e-obce.sk/obec/jahodna/2-historia.html>

OBEC JAHODNÁ: *Település története*. [online]. [cit. 2025-04-05]. Elérhető: <https://www.obecjahodna.sk/falu/telepules-tortenete/>

VELEMJÁRÓ: *Pozsonyeperjes*. [online]. [cit. 2025-04-05]. Elérhető: <https://velemjaro.sk/telepulestar/pozsonyeperjes>

WIKIPÉDIA: *Pozsonyeperjes*. [online]. [cit. 2025-04-05]. Elérhető: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Pozsonyeperjes>